

Verksamhetsstöd

Sören Vintheimer
soren.vintheimer@leksand.se

Lokal demokrati i Leksand

- Nuläge
- Förslag till utveckling

Slutrapport till fullmäktige från tillfällig
fullmäktigeberedning *Lokal demokrati*

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Tillfällig fullmäktigeberedning – <i>Lokal demokrati</i>	5
1.2.1	Beredningens uppdrag.....	5
1.2.2	Tid.....	5
1.2.3	Ekonomi.....	5
1.2.4	Beredningens sammansättning.....	5
1.3	Tid och aktivitetsplan.....	6
1.4	Beredningens arbete.....	6
1.5	Verktyg för att beskriva den lokala demokratin.....	7
1.6	Medborgardialog och brukardialog.....	7
2	Befintliga arbetssätt och strukturer gällande lokal demokrati.....	9
2.1	Delaktighet.....	9
2.2	Delaktighetstrappan.....	9
2.3	Dialog och Samråd i stadsplanering.....	11
3	Hur upplevs den lokala demokratin?.....	12
3.1	Har medborgarna förtroende för lokalpolitikerna?.....	13
3.1.1	Vår medborgarundersökning.....	13
3.1.2	SCB:s medborgarundersökning.....	13
3.1.3	Vår undersökning bland förtroendevalda.....	14
3.2	Bestämmer de förtroendevalda dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna?.....	14
3.2.1	Chefer (kommunkompassen).....	14
3.2.2	Förtroendevalda.....	14
3.3	Levererar man det man lovar?.....	14
3.3.1	Chefer.....	14
4	Förslag till utvecklade arbetssätt och strukturer.....	15
4.1	Organisering av det fortsatta arbetet.....	15
4.2	Medborgarförslag.....	15
4.3	Utveckling av den kommunala verksamheten.....	16
4.4	Har vi råd att inte utveckla den lokala demokratin?.....	17
4.5	Vill vi öka intresset för kommunala frågor?.....	17
4.6	Är politiken beredd av dela med sig av makten?.....	18
4.7	Utveckling av den lokala politiken.....	18
4.7.1	Stämmer bilden även för Leksand?.....	19
5	Beredningens förslag till fullmäktige.....	20
6	Bilagor.....	21
6.1	Bilaga 1: SKL:s beskrivning av Lokal demokrati.....	21
6.1.1	... medborgarna har förtroende för lokalpolitikerna.....	21
6.1.2	... de förtroendevalda bestämmer dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna.....	21
6.1.3	... man levererar det man lovar.....	22
6.2	Bilaga 2: Resultat från LD Medborgare.....	22
6.3	Bilaga 3: Resultat från Förtroendevalda.....	23
6.4	Bilaga 4: Resultat från Chefer.....	24
6.5	Bilaga 5: SCB:s medborgarundersökning.....	26

Sammanfattning

Fullmäktige beslutade den 12 juni 2017 att tillsätta en tillfällig fullmäktigeberedning i ämnet *Lokal demokrati* under tiden juni 2017-maj 2018.

Beredningens uppdrag var att:

- kartlägga och beskriva befintliga arbetssätt och strukturer gällande lokal demokrati
- utarbeta förslag till utvecklade arbetssätt och strukturer i syfte att uppmuntra och möjliggöra ett jämlikt och aktivt medborgarskap

I beredningen ingick tio ledamöter, en för varje politiskt parti som är representerat i fullmäktige, samt ordförande.

Att finna och beskriva någonting så ogripbart som demokrati är en svår uppgift. Det har vi i beredningen fått erfara under vårt uppdrag att kartlägga och beskriva hur lokal demokrati utövas i praktiken i Leksands kommun.

Genom två enkätundersökningar, en till medborgare och en till förtroendevalda samt dialogcafé har vi försökt fånga in hur den lokala demokratin upplevs och med detta som grund formulerat nio förslag till fullmäktige om hur den lokala demokratin kan utvecklas:

1. Ersätta nuvarande medborgarförslag med medborgarnas förslagslåda.
2. Skapa bättre förutsättningar och förstärka rollen för dem som vill engagera sig i kommunalpolitiken för att kunna förena uppdraget med hela livssituationen.
3. Utveckla kommunens information till medborgarna så att den lämnas i ett tidigare skede så att medborgarna vet vad som är på gång.
4. Utveckla medborgardialogen och fokusera på konkreta frågor som engagerar medborgarna.
5. Tillskapa mötesplatser för dialog mellan medborgare och förtroendevalda.
6. Utveckla ett djupare samarbete med skolorganisationen fånga upp ungas intresse för politik och demokrati för att främja förståelsen för hur den lokala demokratin fungerar men även hur man kan vara med och påverka. Säkerställa att politiska ungdomsförbund har goda möjligheter närvara i våra skolor.
7. Besluta om i vilka former det fortsatta arbetet med att utveckla den lokala demokratin ska genomföras.
8. Utveckla arbetsformerna i fullmäktige så att medborgarna upplever att det är intressant att följa utsändningarna.
9. Göra en bra hemsida bättre genom att förenkla för besökare att enkelt få reda på hur de kan vara med och påverka.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Så inleds regeringsformen – den grundlag som utgör grunden för vår demokrati.

Ständiga omvärldsförändringar gör att frågan om hur folkstyret förverkligas på olika nivåer i vårt samhälle alltid behöver hållas levande. På kommunal nivå har i Leksand fullmäktiges presidium, tillsammans med gruppledarna för de politiska partier som finns representerade i fullmäktige, ansvaret för de övergripande demokratifrågorna.

I 2014 års statliga demokratiutredning¹ konstateras att demokratin i dag är djupt förankrad i det svenska samhället. Däremot är det politiska inflytandet inte jämnt fördelat. De som är aktivt engagerade i civilsamhällets organisationer och politiska partier är i huvudsak välutbildade och socio-ekonomiskt resursstarka personer. Tilltron till demokratin är betydligt större bland de resursstarka, d.v.s. personer med hög utbildning och inkomst, än bland resurssvaga.

Utredningen anser därför att demokratipolitiken tydligare måste riktas in mot att åstadkomma större politisk jämlikhet och föreslår därför en målsättning för demokratipolitiken: *en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande*². För att uppnå målet bör åtgärder vidtas inför och mellan valen som syftar till att öka den politiska delaktigheten och jämlikheten.

Även ur ett folkhälsoperspektiv är delaktighet och inflytande i samhället en av de mest grundläggande förutsättningarna. Brist på inflytande och möjligheter att påverka den egna livssituationen har ett starkt samband med hälsa och livskvalité. Om individer eller grupper upplever att de inte kan påverka de egna livsvillkoren och utvecklingen av samhället uppstår maktlöshet. *I ett demokratiskt samhälle tillerkänns alla människor lika värde med jämlika möjligheter att vara delaktiga och ha inflytande*³. Rätten till delaktighet och inflytande gäller oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. För att nå det övergripande nationella folkhälsomålet ska särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt vid barns, ungdomars och äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället.

En samhällstrend med ett ökat antal överklaganden är en utveckling som skulle kunna indikera att medborgare i för låg utsträckning deltar i samrådsprocesser inför beslut och kommer således in för sent i beslutsprocessen.

En väl fungerande lokal demokrati präglad av ett jämlikt och aktivt medborgarskap, baserat på förtroende, förståelse och respekt utgör utan tvekan en framgångsfaktor för den lokala utvecklingen i en kommun.

Undersökningar visar att medborgare har ett starkt intresse att diskutera politik och samhällsfrågor, att medborgarnas kunskaper om möjligheterna behöver stärkas, och att arbetssätt och strukturer kan behöva utvecklas. Det

¹ Låt fler forma framtiden! SOU 2016:5

² A.a. s.30

³ En förnyad folkhälsopolitik. Prop. 2007/08:110

är också viktigt att medborgarna i så stor utsträckning som möjligt deltar i arbetet med att utveckla demokratin.

Denna fullmäktigeberedning ska uppfattas som en katalysator i ämnet lokal demokrati och fråntar inte på något sätt respektive politiskt parti sitt ansvar i denna fråga.

Demokratin är osynlig och ogripbar. Den är det fundament vårt samhälle, offentligt som civilt, vilar på. Demokratin genomsyrar hela vår tillvaro.

1.2 Tillfällig fullmäktigeberedning – Lokal demokrati

Fullmäktige beslutade med anledning av ovanstående den 12 juni 2017 (§ 46), på förslag av fullmäktiges presidium och gruppledarna för de politiska partier som finns representerade i fullmäktige, att tillsätta en tillfällig fullmäktigeberedning i ämnet Lokal demokrati.

1.2.1 Beredningens uppdrag

Beredningens uppdrag ska vara att:

- kartlägga och beskriva befintliga arbetssätt och strukturer gällande lokal demokrati
- utarbeta förslag till utvecklade arbetssätt och strukturer i syfte att uppmuntra och möjliggöra ett jämlikt och aktivt medborgarskap

1.2.2 Tid

Beredningen tillsätts för tiden, juni 2017 - maj 2018.

Avrapportering av beredningens arbete planeras ske vid fullmäktiges sammanträde i maj 2018.

1.2.3 Ekonomi

Beredningen har tilldelats medel om 100 000 kr per år under åren 2017-2018. Medlen avses att täcka kostnad för administrativt stöd, sammanträden inklusive resekostnader och ersättning för förlorad arbetsförtjänst⁴. Kostnaden belastas fullmäktiges ansvar.

1.2.4 Beredningens sammansättning

I beredningen ingår tio ledamöter, en för varje politiskt parti som är representerat i fullmäktige, samt ordförande.

Följande personer valdes att ingå i beredningen:

- Sebastian Larsson (M), Ordförande
- Per-Erik Ingels (C)
- Kerstin Marits (M)
- Elina Olsen Huokko (Kd)
- Erik Berg (L)
- Ingrid Rönnblad (S)
- Lena Ihlar (V)
- Ella Gyllenhak Liss (Mp)
- Jonny Wikström (Bp)
- Håkan Blomkvist (Sd)

⁴ Uppföljning av kostnaderna visar att utfallet är enligt budget.

Till beredningen adjungeras Sören Vintheimer som administrativt stöd.

1.3 Tid och aktivitetsplan

Vid beredningens första möte den 27 juni 2017 beslutades att beredningen ska ha ett möte varje månad i Kommunhuset under perioden september 2017 – maj 2018. Beredningen ska även delta i *Delaktighetsdagen* som arrangeras av Falu kommun den 13 september 2017.

Den 4 september antog beredningen nedanstående tid- och aktivitetsplan för arbetet.

Månad	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mars	April	Maj
Mötesdag	4	10	15	14	15	13	14	12	7
Aktivitet	Arbetsplan Falubesök		Redovisa och analysera nuläget		Extern före- läsare	Förslag till utveckling Medborgardialog		Sammanfatta och komplettera	Färdigställa rapport och lämna till KF

Under arbetets gång förs mötesanteckningar som kommer att finnas *tillgängliga* för samtliga förtroendevalda på <https://politiker.leksand.se> under rubriken **Lokal demokrati**. Förutom mötesanteckningar kommer även olika referensmaterial att finnas tillgängliga där.

1.4 Beredningens arbete

Att finna och beskriva någonting så ogripbart som demokrati är en svår uppgift. Det har vi i beredningen fått erfara under vårt uppdrag att kartlägga och beskriva hur lokal demokrati utövas i praktiken i Leksands kommun.

Upplever invånarna i Leksands kommun att de har möjlighet att påverka vad som händer i kommunen? Har de tillgång till den information som behövs? Finns det förtroende för de politiker/förtroendevalda och tjänstepersoner⁵ som styr arbetet i Leksands kommun?

För att fånga upp medborgarnas upplevelser av den lokala demokratin genomförde vi först en enkät som gav de svarande möjlighet att lämna kommentarer till sina svar för att vi skulle få en djupare förståelse för resultatet. Därefter genomförde vi ett dialogcafé presenterade några resultat från enkäten som visade på områden med utvecklingsmöjligheter, d.v.s. att de svarande inte var nöjda med situationen. Hur kommer det sig att de svarande har de här upplevelserna? Vad kan vi göra för att utveckla den lokala demokratin så att medborgarna känner sig mer nöjda?

Det var bara tio personer som kom till dialogcaféet. Men det innebär att vi kunde samlas i mindre grupper runt fyra bord med lika många medborgare som förtroendevalda. Ordföranden inledde med att visa en Power Point-presentation med enkätresultat. Därefter hämtades fika och själva dialog-samtalen om resultaten tog drygt en timme. Ledamöterna och de närvarande deltagarna upplevde samtalen som givande. Det gick inte att förhindra att en

⁵ Sedan flera år tillbaka har språkvården dock gett *tjänsteperson* som ett möjligt alternativ, en ordform som ansluter till mönstret med *talesman* > *talesperson*. *Tjänsteperson* förekommer dessutom redan en del i språkbruket och används bland annat av organisationen Sveriges Kommuner och Landsting liksom av Uppsala kommun. I takt med ett ökat bruk kommer *tjänsteperson* troligen bli alltmer accepterat. <http://www.sprakochfolkminnen.se>

del tid åtgick till att diskutera själva enkäten och varför det inte kom flera på mötet. Men – vi fick en hel del förslag på vad som behöver utvecklas.

- Formerna för information och dialog kan utvecklas. Var och hur kan vi mötas på bästa sätt? Går det att utgå från frukostmötena med företagare som kommunen bjuder in till? Mötena kan förläggas till kommundelar och byar och handla om lokala aktuella frågor innan beslut är fattade.
- Om medborgare söker kontakt med politiker eller tjänstepersoner är det viktigt att det sker en återkoppling! Det är viktigt att medborgare som tar kontakt möts med respekt, vilket bl.a. innebär att tjänstepersoner och politiker följer kommunens policy att svara på t.ex. e-post inom två arbetsdagar.
- Möjligheter att informellt kunna möta kommunens politiker och ställa frågor t.ex. genom ett torg-tält eller liknande på lördagar.

Vi har lärt oss mycket i arbetet med att nå fram till medborgarna för att få deras syn på den lokala demokratin och känner en viss besvikelse både med att få svarat på medborgarenkäten och att få kom till dialogcaféet. Men – lärdomen är kanske att det är svårt att engagera människor i frågor som inte upplevs som riktigt konkreta. Vad är lokal demokrati för något? Det är lättare att ha synpunkter på t.ex. ICA:s lokalisering, nedläggning av byskolor, kommunens stöd till Leksands IF eller Moskogsvägen!

1.5 Verktyg för att beskriva den lokala demokratin

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har utarbetat en *delaktighetstrappa* med fem steg för att beskriva medborgardialog. Den lägsta nivån är *Information* som innebär envägskommunikation där målet är att medborgarna ska *veta*, till den högsta nivån *Medbeslutande* där medborgarna får vara med och *bestämma* i t.ex. en folkomröstning. Delaktighetstrappan används för att beskriva arbetssätt och strukturer i den lokala demokratin.

SKL har också utvecklat ett analysverktyg, *Demokratibarometern*, för att kartlägga hur medborgare och förtroendevalda upplever den lokala demokratin.

En väl fungerande kommun, med avseende på lokal demokrati, ska kännetecknas av att:

- Medborgarna har förtroende för lokalpolitikerna
- De förtroendevalda bestämmer dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna
- Kommunföreträdarna levererar vad de lovar

1.6 Medborgardialog och brukardialog

Medborgardialog⁶ och brukardialog är två begrepp som ofta har olika innebörd, beroende på vem som använder dem.

⁶ **Medborgardialog** är olika former för kontakt mellan framför allt regionala och kommunala politiker och dess kommunmedborgare kring inriktning och prioritering av den verksamhet som styrs av offentliga aktörer och institutioner.
<https://sv.wikipedia.org/wiki/Medborgardialog>

Håbo kommun har antagit riktlinjer för medborgardialog och gör följande definition som beredningen instämmer i:

Medborgardialog i styrningen är en strukturerad dialog mellan politiker och medborgare som genomförs inför beslut i kommunen.

Medborgardialog särskiljs från brukardialog. Brukardialog syftar till att samla in åsikter om den service och de tjänster kommunmedborgarna nyttjar sin roll som brukare/kunder.

Medborgar- och brukardialogerna kompletterar varandra och den traditionella partipolitiska diskussionen.⁷

Medborgardialog i styrningen är en strukturerad dialog mellan politiker och medborgare som genomförs inför beslut i kommunen. Medborgardialog särskiljs från brukardialog.

Brukardialog syftar till att samla in åsikter om den service och de tjänster kommunmedborgarna Medborgar- och brukardialogerna kompletterar varandra och den traditionella partipolitiska diskussionen.

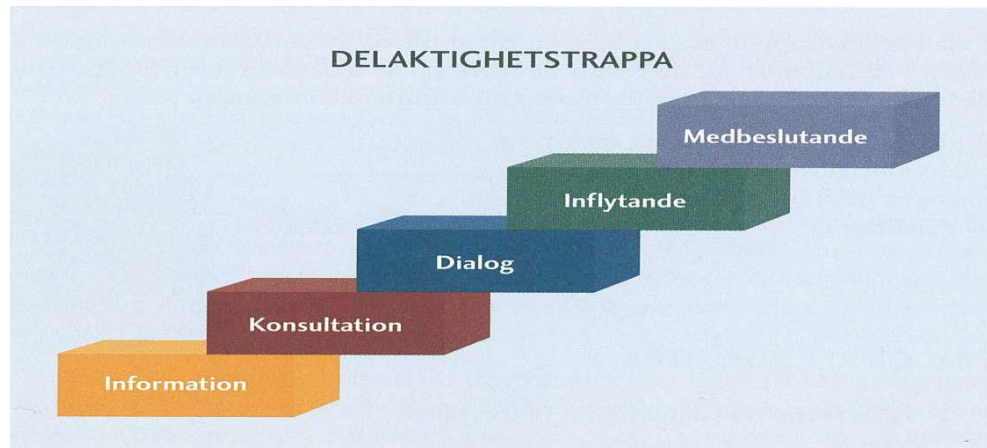
⁷ Riktlinjer för medborgardialog. Håbo kommun, KS nr 2012.3256.

2 Befintliga arbetssätt och strukturer gällande lokal demokrati

2.1 Delaktighet

I en representativ demokrati, där de folkvaldas beslut ska spegla olika samhällsintressen så bra som möjligt, finns olika nivåer av inflytande inom ramen för medborgardialog. Medborgardialogen är därför ett viktigt komplement till den representativa demokratin.

2.2 Delaktighetstrappan

I flera länder använder man sig av en delaktighetstrappa som utvecklades i USA under 1960-talet. Projekt medborgardialog har utgått ifrån denna och modifierat den något för att passa svenska förhållanden. Trappan har fem steg från information till medbeslutande.⁸

Information – för att kunna bli delaktig behöver man information. Vilket innebär att förse medborgarna med lättillgänglig, balanserad och objektiv information och hjälpa till med förståelse av problemet, alternativ, möjligheter, och/eller lösningar.

Konsultation – innebär att få medborgarnas respons/återkoppling på analyser, förslag, alternativ, till exempel möjlighet till att ta ställning till vilket alternativ man tycker är mest lämpligt att genomföra. Det kan också handla om att ta emot och behandla medborgares synpunkter, förfrågningar, och klagomål.

Dialog – medborgarna ges möjlighet att i olika former möta andra för att föra dialog om olika frågor som rör samhällets utveckling. Utgångspunkten är att alla ska få möjlighet att föra fram sin åsikt och argumentera för sin syn på frågan, utveckla och dela förståelse och samförstånd och för att säkerställa att medborgares intressen, kunskap och önskemål förstås och beaktas i den fortsatta politiska processen.

Inflytande – Delaktighet – medborgarna ges möjlighet att vara delaktiga under en längre period utifrån ett övergripande tema, ämne och i denna process få inflytande från identifiering av behov, utveckling av alternativ, val av förslag/lösningar fram till förslag till genomförande som bildar underlag till politiska beslut.

⁸ SKL: *Medborgardialog som del i beslutsprocessen*. 2013.

Medbeslutande – den representativt valda församlingen kan delegera ansvar till nämnd eller styrelse där delegaterna inte är valda utifrån partitillhörighet utan valda som enskilda personer. Fullmäktige kan också besluta om att delegera beslutfattandet till medborgarna genom att genomföra en beslutande folkomröstning.

<p><u>Kommunen sprider</u> Kommunens hemsida Webbsändning från fullmäktige Informationsblad och broschyrer Kommunens anslagstavla Annonsering i media Pressmeddelanden Bloggar Sociala media (Facebook, Twitter och Instagram)</p> <p><u>Medborgarna söker</u> Kontaktar kommunens kundtjänst: telefon, besök, e-post, brev</p>	<p><u>Kommunen tar initiativet</u> Invånarna kan ges möjlighet att lämna synpunkter på ett väl avgränsat förslag</p> <p><u>Den enskilde har initiativet</u> Tyck till (möjlighet att lämna klagomål och förslag till förbättringar) Lämna synpunkter och förslag på sociala medier Lämna synpunkter till kommunens kundtjänst Direktkontakt med förtroendevalda</p>	<p><i>Ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter, idéer och åsikter</i></p> <p>Förekommer inom organ som finns i den kommunala organisationen som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brukarråd inom skolan <p>Samrådsgrupper</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunala pensionärsrådet • Kommunala handikapprådet • Brottsförebyggande rådet • Samrådsgrupp med kommunbygderådet • Samrådsgrupp med näringslivet
---	---	---

Brukarråd och gådsråd. Brukarrådet är ett föräldraråd. Det är en möjlighet som vårdnadshavare att få information om vad som händer på barnets förskola.⁹ Tidigare fanns gådsråd inom särskilt boende. I protokoll från utskottet vård och omsorg framgår att de ska omformas till anhörigräffar¹⁰. Det finns risk för stora skillnader mellan olika skolor eller särskilda boenden eftersom det saknas riktlinjer för bl.a. anhörigräffar och brukarråd.

⁹ Information om Brukarråd på kommunens intranät.

¹⁰ Utskottet vård och omsorg, dnr 2015/867

Samrådsgrupper

Det finns möjlighet att ge medborgarna inflytande – delaktighet. I *Arbetsordning för råd* framgår att det främsta syftet är att råden ska vara ett organ för ömsesidigt informationsutbyte. När det gäller frågor av specifikt intresse för rådets medlemmar ska dialog ske. Det innebär att handläggande tjänsteperson ska ge rådet möjlighet att lämna synpunkter under beredningen av ärendet. I mycket speciella ärenden kan det bli aktuellt med inflytande genom att representant för rådet ingår i arbets- eller referensgrupp under beredningen av ärendet.

I arbetsordningen framgår tydligt *att dialogen inte fråntar politiken uppgiften att göra en helhetsbedömning i ärendet när beslut fattas, där även andra grupper och intressenters behov och synpunkter vägs in. Rådets roll är alltså inte medbeslutande.*¹¹

2.3 Dialog och Samråd i stadsplanering

I Plan och bygglagen (PBL) regleras hur information, dialog och samråd ska ske.¹²

Översiktsplanering

När kommunen upprättar eller ändrar en översiktsplan ska man samråda med bland andra länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommunmedborgarna ska också ges chansen att säga sin mening. Samrådet ska dokumenteras i en samrådsredogörelse. Efter samrådet görs de ändringar kommunen anser befogade. Sedan ställs det slutliga förslaget ut i minst två månader innan det antas av fullmäktige.

Detaljplan

Den som är berörd av ett detaljplaneförslag har möjlighet att påverka planens innehåll. Det kan ske under samrådet och granskningen.

Områdesbestämmelser

Kommunen kan anta områdesbestämmelser för ett område som inte har detaljplan, till exempel för att säkerställa ett syfte som uttrycks i översiktsplanen.

Processen för att ta fram områdesbestämmelser är ungefär likadan som när kommunen tar fram och antar detaljplaner. Allmänheten har möjligheter att lämna synpunkter vid samrådet och i granskningsskedet.

¹¹ Arbetsordning för Kommunala pensionärsrådet, Kommunala handikapprådet, Brottsförebyggande rådet, Samrådsgrupp med kommunbygderådet och Samrådsgrupp med näringslivet. KS §12, 20130121.

¹² <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/detaljplanering/>

3 Hur upplevs den lokala demokratin?

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har definierat *God lokal demokrati*.¹³

Kopplat till plattformen finns ett utvärderingsverktyg, ”Demokrati-
barometern”. Utvärderingen ger en nulägesbild av hur förtroendevalda och
medborgare uppfattar den lokala demokratin och kartlägger kommunens
styrkor och svagheter.¹⁴

SKL har delat in *God lokal demokrati* i tre huvudgrupper: God lokal
demokrati har man när ...

1. ... medborgarna har förtroende för lokalpolitikerna,
2. ... de förtroendevalda bestämmer dagordningen, styr
resursanvändningen och företräder medborgarna och att
3. ... man levererar det man lovar.

Beredningen har genomfört två enkätundersökningar med frågor från SKL:s
Demokratibarometer. Den ena riktades till **medborgarna (LD
Medborgare¹⁵)** i kommunen med länk till enkäten på www.leksand.se Det
fanns även möjlighet att rekvirera pappersenkät med frankerat svarskuvert
från kommunens kundtjänst. Den andra var en sluten enkät som skickades ut
till 113 förtroendevalda/ politiker (*Förtroendevalda¹⁶*) i kommunen. I den
senare svarade 54 personer vilket innebär 48 procent. I undersökningen som
riktades till medborgarna svarade 234 personer. Det är svårt att dra säkra
slutsatser om hur den låga svars-frekvensen påverkar svaren men vi kan nog
anta att de som inte är nöjda med kommunens verksamheter har svarat i
högre grad än de som är nöjda. Syftet var dock inte att göra en undersökning
där resultatet kunde anses giltigt för samtliga medborgare i kommunen. Vid
varje fråga fanns det möjlighet att lämna kommentarer till svaren för att vi
skulle få veta mera vad som låg bakom svaren. Många av de svarande har
använt möjligheten att kommentera sina svar.

Förutom ovanstående två undersökningar redovisar vi resultat **från SCB:s
medborgarundersökning (SCB¹⁷)** som genomfördes under hösten 2017. Vi
kan också jämföra resultaten från vår nöjdhetsundersökning hos
medborgarna med SCB:s undersökning.

Under våren 2018 har Leksands kommunens kvalitetsgrupp genomfört en
undersökning bland cheferna (*chefer¹⁸*). Samtliga 60 har svarat.

¹³ Underlag till demokratibarometern: *God lokal demokrati – en plattform*. Sveriges
kommuner och Landsting, 2011. (Se även Bilaga 1 nedan).

¹⁴ A.a. s. 12

¹⁵ Värde 1 *Inte alls nöjd* till värde 6 *I allra högsta grad nöjd*. Medel 3,5.

¹⁶ Värde 1 *Inte alls nöjd* till värde 4 *I allra högsta grad nöjd*. Medel 2,5.

¹⁷ Frågorna besvaras på 10-gradiga skalor, där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg.
Betygsindex under 40 klassas som *inte godkänt*. Gränsen för *nöjd* går vid 55 och ett index
på minst 75 tolkas som *mycket nöjd*.

¹⁸ Färgerna är satt utifrån svar för Ja och Delvis: Grönt =85% och mer, gult= 66-84%,
rött=under 65%.

Frågorna berörde nedanstående bedömningsområden:

1. Offentlighet och demokrati
2. Tillgänglighet och brukarorientering
3. Politisk styrning och kontroll
4. Ledarskap, ansvar och delegation
5. Resultat och effektivitet
6. Kommunen som arbetsgivare – personalpolitik
7. Verksamhetsutveckling
8. Kommunen som samhällsbyggare

Sammanställningar och fullständiga resultat

Sammanställningar av de olika resultaten finns med som bilaga i slutet av rapporten. Fullständiga resultat kommer att finnas på www.leksand.se Sök på *Lokal demokrati* så kommer du till en sida om beredningens arbete. Till höger på sidan finns *Relaterade länkar*. Där hittar du fullständiga resultat från de undersökningar som refereras till i rapporten.

3.1 Har medborgarna förtroende för lokalpolitikerna?

3.1.1 Vår medborgarundersökning

Vår medborgarundersökning¹⁹ visar att området *information* får bra betyg, för tillgången till information, tydligheten och kommunens webbplats (www.leksand.se). Däremot är man mindre nöjd med i hur god tid kommunen informerar.

När det gäller möjlighet till *påverkan* är nöjdheten betydligt lägre när det gäller hur kommunens politiker lyssnar till medborgarnas synpunkter, möjligheterna att påverka inom de kommunala verksamheterna och möjligheter att påverka politiska beslut.

Medborgarnas *förtroende* för kommunens politiker är lite högre än möjligheten till påverkan. Det gäller frågor om nöjdhet med hur politikerna arbetar för kommunens bästa, hur ansvarstagande politikerna är och hur väl politiska beslut genomförs.

3.1.2 SCB:s medborgarundersökning

Information är det frågeområde som får bäst betygsindex med 59. Det är en förbättring från 55 som är samma index som samtliga kommuner hade 2017. Även här kan vi se att nöjdheten med i hur god tid som kommunen informerar får lägst betyg.

Möjligheten att komma i *kontakt* med kommunens politiker får också bra betyg. Index 2017 är 56 att jämföra med 52 våren 2015 och samtliga kommuner som ligger på låga 49.

Frågeområdet *påverkan* har det lägsta betygsindexet med 46. 2015 hade vi 40 vilket är samma index som samtliga kommuner hade 2017.

Även här, liksom i vår undersökning ovan, får frågeområdet *förtroende* högre betyg än påverkan fick. Vid undersökningen 2017 fick Leksand betygsindex 51 att jämföra med betygsindex 2015 som var 45. Även samtliga kommuner hade index 45 år 2017.

¹⁹ Se bilaga 2.

3.1.3 Vår undersökning bland förtroendevalda

De förtroendevalda upplever att de tar hänsyn till medborgarnas synpunkter och att kommunen är bra på att informera om aktuella frågor i kommunpolitiken. Det finns rutiner för att ta emot medborgarnas förslag till förbättringar av den kommunala verksamheten och klagomål på den kommunala servicen behandlas på ett korrekt sätt.

3.2 Bestämmer de förtroendevalda dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna?

3.2.1 Chefer (kommunkompassen)

I sammanställningen²⁰ ges resultaten olika färg beroenden på andelen som svarat Ja eller Delvis. Nedan redovisas de som fått minst andel Ja eller Delvis (65 procent eller lägre).

De brister som cheferna uppgav fanns var (andel ja-svar)

- Finns en plan för demokratiutveckling (27%)
- Finns en informationsplan (40%)
- Finns en övergripande strategi för medborgardialog (54%)
- Sker extern samverkan för att stärka serviceutbud och öka effektiviteten (58%)
- Tydliggör kommunen sambandet mellan kostnader och kvalitet (65%)

3.2.2 Förtroendevalda

Över hälften av de svarande²¹ anser att

- Jag anser att mitt uppdrag som förtroendevald/politiker är tydligt (3,08)
- Förtroendevaldas/politikers styrning och tjänstemännens verkställande av besluten fungerar tillfredsställande (2,73)
- Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan förtroendevalda/politiker och tjänstemän (2,66)
- Tjänstemännen är duktiga på att fånga upp politiska signaler från oss förtroendevalda/politiker (2,52)
- Tjänstemännen försöker alltför ofta lägga på oss förtroendevalda/politiker sina egna åsikter (2,52)

3.3 Levererar man det man lovar?

3.3.1 Chefer

När det gäller politisk styrning och kontroll anser cheferna att så sker i sex av åtta avseenden. Där det finns viss tveksamhet om huruvida politiken utövar tillsyn över förvaltningen och om det finns ömsesidig förståelse av uppgifter, roller och spelregler mellan politiker och tjänstemän.

²⁰ Bilaga 4

²¹ Skala 1-4. Medel 2,5.

4 Förslag till utvecklade arbetsätt och strukturer

Slutsatsen efter detta uppdrag är, att den här fullmäktigeberedningens arbete bara har börjat. Att utarbeta och/eller förbättra former för demokratiskt inflytande är ett omfattande uppdrag som behöver pågå under en längre tid.

Genom medborgardialog fogas de värderingar som råder bland invånarna samman med de faktakunskaper som professionen, i form av tjänstepersoner, tar fram inför politiska beslut.

Syftet är främst att stärka tilliten, bidra till bättre beslutsunderlag, öka delaktigheten och bidra till en bättre samhällsutveckling. Tillit är avgörande för att framtida beslut ska accepteras och ses som legitima. Demokratien stärks av väl genomförda medborgardialoger!

4.1 Organisering av det fortsatta arbetet

Beredningen ser tre alternativ till att organisera arbetet med att utveckla den lokala demokratin. Det första är att permanenta nuvarande tillfälliga fullmäktigeberedning som får till uppgift att bereda ärenden som berör lokal demokrati till fullmäktige.

Det andra alternativet är att utöka uppdraget till nuvarande valnämnd. Det finns flera kommuner som har en val- och demokratinämnd. Det innebär att beredningen av frågor om lokal demokrati sker inom denna nämnd. Valnämnden är redan idag sammansatt av representanter för samtliga partier möjlighet att bredda arbetet i valnämnden. I dagsläget sammanträder bara nämnden de år det är val vilket sker under ett eller två år av mandattiden.

Det tredje alternativet är att fortsätta som idag. I fullmäktiges arbetsordning²² (§5) som behandlar fullmäktiges presidiums uppgifter är en av dessa att:

Ansvara för de övergripande demokratifrågorna i samverkan med representanter för samtliga politiska partier som finns representerade i fullmäktige.

4.2 Medborgarförslag

Fullmäktige beslutade den 11 februari 2008 att ge medlem i kommunen möjlighet att väcka ärende i fullmäktige (medborgarförslag) från den 1 mars samma år. I direktiven till beslutet sägs bl.a. att *Medborgarförslag skall beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att förslag väcktes.*

Under de 10 år som gått, 2008-2017 har det kommit in 132 medborgarförslag från medborgare i Leksands kommun. 18 personer har lämnat mer än ett förslag. Tillsammans svarar de för 71 av förslagen, 15 av dessa har lämnat in 2-4 förslag medan tre personer lämnat in 8, 10, respektive 12 förslag.

Under de sex första åren, 2008-2013, kom det in mellan sju och elva förslag per år. Under år 2014 blev det en topp med 29 förslag som därefter minskat till 20, 17 respektive 15 under tiden 2015-2017.

²² Arbetsordning för kommunfullmäktige. Antagen av kommunfullmäktige 2015-05-04 § 57

De flesta förslagen har beretts så att fullmäktige kunnat fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes.

Av de 132 medborgarförslagen har endast 8 *bifallits* och 38 *avslagits*. 83 förslag har fått beslutet *besvarat*. I tre fall saknas beslut.

Tid från förslag kom in till fullmäktige fattat beslut:	
0-3 månader	17
4-6 månader	60
7-9 månader	36
10-12 månader	12
Längre tid än 12 månader	5
Uppgift saknas	2

Även om förslagen beretts relativt snabbt, oftast inom ett halvår, kan det upplevas som lång tid av förslagsställaren. Hanteringen av medborgarförslagen inom kommunen tar också lång tid i anspråk. De ska diarieföras, anmälas till fullmäktige, beredas av tjänsteperson och sedan åter till fullmäktige för beslut. Avdelningen för administrativ service har försökt mäta den genomsnittliga tiden men inte lyckats eftersom medborgarförslagen är så olika till sin natur och tar olika lång tid att bereda.

Landstinget i Dalarna tillämpar en modell som de kallar för medborgarnas förslagslåda där fast bosatta i Dalarna har möjlighet att påverka politiken i landstinget genom att lämna förslag till förändringar och förbättringar. Formulär finns på Landstinget Dalarnas hemsida. Förslaget skrivs in i formuläret tillsammans med kontaktuppgifter (namn och e-postadress) rubrik på förslaget samt förslaget. Med en enkel knapptryckning skickas sedan förslaget in. Förslaget registreras sedan i landstingets diarium där alla medborgare har möjlighet att ta del av det. Sedan skickas förslaget vidare till samtliga partier i landstingsfullmäktige som därefter har möjlighet att driva frågan vidare. Det finns länk till de politiska sekreterarna för att förslagsställarna enkelt ska kunna ta kontakt och följa upp sitt förslag.

4.3 Utveckling av den kommunala verksamheten

I SCB:s medborgarundersökning hösten 2017 lyfts två områden fram som bör prioriteras för att få nöjdare medborgare i Leksands kommun. Områdena är *Förtroende* och *Påverkan*.

I förvaltningsplanen för 2018 står att läsa:

Mål 10. Öka vår omgivnings kunskaper om kommunens uppgift och verksamhet samt utveckla och förenkla medborgarnas och företagens kontakter med kommunen

Ett av tre fokusområden som kommunen ska prioritera under 2018 är *delaktighet och inflytande*.

4.4 Har vi råd att inte utveckla den lokala demokratin?

De flesta är överens om att vi ska ha en god ekonomiskt hushållning med de kommunala medlen. Det innebär att vi ska vara effektiva. Effektivitet når vi genom att göra rätt sak (vad) på rätt sätt (hur).

Inom den kommunala verksamheten diskuteras ofta gränsdragningen mellan politikens vad-frågor och verksamhetens hur-frågor. Politiken har fått mandat att besluta om, inom gällande lagstiftning, vad de kommunala medlen ska användas till. Tjänstepersonerna är experter inom olika sektorer genom utbildning och har kunskap om hur man på bästa sätt kan använda de tilldelade medlen. Medborgarna får inte glömmas bort. Det är dem som vi är till för.

Men ofta glömmet vi bort att fråga medborgaren vad som är viktigt. Det innebär att verksamheten kanske inte blir så bra som den skulle kunna vara inom tilldelade ramar. Det är ju trots allt den äldre som har insats från hemtjänsten eller bor i ett särskilt boende som har kunskap om sin vardagsverklighet liksom skoleleverna och deras föräldrar om vi ska ta de största verksamheterna i kommunen. Vi har brukarråd inom skolan och gårdsråd och anhörigträffar inom äldreomsorgen. Men - det finns inget klart uttalande om hur de ska fungera. Är det bara ett forum för information eller ges brukarna möjlighet att tycka till om verksamheterna eller, kanske t.o.m. ha en dialog med de ansvariga?

4.5 Vill vi öka intresset för kommunala frågor?

I nuläget uppfattar många medborgare att de får information först när beslutet är taget. De flesta beslut som rör den operativa delen av den kommunala verksamheten tas i kommunstyrelsen som inte har öppna möten. Besluten i fullmäktige är öppna och möjliga att följa genom webb-utsändningar direkt eller i efterhand. Tittarsifforna har minskat stadigt sedan sändningarna började både när det gäller direkt tittande och i efterhand. Det kan bero på att mötena uppfattas som ointressanta av kommuninvånarna. När mötet börjar är det klart vilket förslag som ska vinna. Företrädarna för de kommunala partierna lägger inte någon större energi på att debattera förslagen och förklara vilket förslag de stödjer och varför. Det kan jämföras med riksdagen när besluten tas i plenum. Oftast är det klart genom utskottsarbetet vilket förslag som har störst stöd i riksdagen men för väljarnas skull debatterar ändå riksdagsledamöterna innan omröstningen sker.

Intresset skulle kunna öka genom att medborgarna fick information i ett tidigare skede om vilka frågor som var föremål för beredning. När det gäller frågor som medborgarna upplever som angelägna skulle man kunna pröva att ge delaktighet på dialognivå. I slutändan blir det ju politiken som beslutar utifrån ett helhetsperspektiv.

Det är också bra om det kan tillskapas mötesplatser för medborgare och förtroendevalda. Under en period fanns mötesplats i form av *Politik och termos* där medborgarna kunde träffa förtroendevalda på Torget i Leksand på lördagsförmiddagar. En metod kan också vara att ha särskilda *demokratidagar* vid några tillfällen varje mandatperiod.

4.6 Är politiken beredd av dela med sig av makten?

Ska man öka makten och inflytandet för någon innebär att den minskar hos dem som idag har den största makten, de ledande kommunpolitikerna. Är de beredda att dela med sig av makten? De kommer även fortsättningsvis att ha makten över hur kommunens gemensamma medel ska fördelas mellan olika verksamheter. Eftersom det handlar om hur-frågor innebär det att kommunens chefer och tjänstemän får dela med sig av sin makt som de har genom sin formella kompetens.

En modell skulle kunna vara att när politiken ser något område som behöver utvecklas ger förvaltningen (tjänstepersoner) i uppdrag att tala om vilka olika handlingsalternativ som politiken har. Därefter tar politiken ställning till vilka av dessa förslag som är politiskt intressanta och lämnar tillbaka till förvaltningen tillsammans med ramar, t.ex. ett uppdrag att effektivisera verksamheten genom att minska kostnaderna med x kr.

De som får uppdraget inom förvaltningen tar ställning till om frågan är av den digniteten att de medborgare som berörs ska bjudas in till dialog för att ge förslag på hur man kan hantera frågan på bästa sätt.

En trolig vinst kan bli att intresset för kommunala frågor skulle öka bland kommuninvånarna och att det kanske skulle innebära att de politiska partierna fick lättare att rekrytera nya aktiva medlemmar. Ges medborgarna möjlighet att träna på att tänka politiskt kan intresset öka för att engagera sig partipolitiskt!

4.7 Utveckling av den lokala politiken

I en undersökning 2012 fick Sveriges fullmäktigeledamöter ta ställning till olika aktörers inflytande.

Det är uppenbart att den politiska makten i hög grad upplevs vara koncentrerad till toppolitikerna i kommunstyrelsen (medelvärde 8,2). Inflytandet för fullmäktige upplevs betydligt lägre (6,4). /.../ Minst inflytande av de aktörer vi frågade om upplevs medborgarna ha (4,2)²³.

²³ Låt fler forma framtiden. SOU:2015:96

4.7.1 Stämmer bilden även för Leksand?

Den politiska organisationen ingick inte i beredningens uppdrag. Därför hade vi inte med frågorna i vår undersökning bland förtroendevalda. Men det kan vara viktigt att ha med när det gäller det framtida arbetet att utveckla demokratin i kommunen. Det handlar inte bara om förhållanden mellan förtroendevalda och medborgare utan även inom kommunalpolitiken och vidare inom respektive politiskt parti som är representerat i fullmäktige.

5 Beredningens förslag till fullmäktige

1. Ersätta nuvarande medborgarförslag med medborgarnas förslagslåda.
2. Skapa bättre förutsättningar och förstärka rollen för dem som vill engagera sig i kommunalpolitiken för att kunna förena uppdraget med hela livssituationen.
3. Utveckla kommunens information till medborgarna så att den lämnas i ett tidigare skede så att medborgarna vet vad som är på gång.
4. Utveckla medborgardialogen och fokusera på konkreta frågor som engagerar medborgarna.
5. Tillskapa mötesplatser för dialog mellan medborgare och förtroendevalda.
6. Utveckla ett djupare samarbete med skolorganisationen fånga upp ungas intresse för politik och demokrati för att främja förståelsen för hur den lokala demokratin fungerar men även hur man kan vara med och påverka. Säkerställa att politiska ungdomsförbund har goda möjligheter närvara i våra skolor.
7. Besluta om i vilka former det fortsatta arbetet med att utveckla den lokala demokratin ska genomföras.
8. Utveckla arbetsformerna i fullmäktige så att medborgarna upplever att det är intressant att följa utsändningarna.
9. Göra en bra hemsida bättre genom att förenkla för besökare att enkelt få reda på hur de kan vara med och påverka.

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1: SKL:s beskrivning av Lokal demokrati

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har definierat *God lokal demokrati*.

SKL har delat in *God lokal demokrati* i tre huvudgrupper: God lokal demokrati har man när ...

1. ... medborgarna har förtroende för lokalpolitikerna,
2. ... de förtroendevalda bestämmer dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna och att
3. ... man levererar det man lovar.

6.1.1 ... medborgarna har förtroende för lokalpolitikerna

Förtroendet kännetecknas av ...

- Ett högt valdeltagande
- Tydliga alternativ att ta ställning till vid valen gör medborgarna mer benägna att rösta
- Bra information till medborgarna om politik, tjänster och rättigheter
- Bra rättssäkerhet
- Medborgarna vet hur de kan föra upp frågor till den politiska nivån i kommunen
- Medborgarnas deltagande mellan valen
- Öppen offentlig politisk debatt
- Aktiva frivilliggrupper, föreningar och organisationer
- Underrepresenterade grupper rättigheter tas tillvara
- Hög aktivitet i lokala partigrupper
- Partierna säkrar en bra rekrytering till lokalpolitiken

6.1.2 ... de förtroendevalda bestämmer dagordningen, styr resursanvändningen och företräder medborgarna

Det kännetecknas av

- Tydliga uppdrag och ett bra samspel mellan lokalpolitiker och tjänstemän
- Bra samarbete och bra arbetsklimat i fullmäktige
- God social representativitet
- Bra villkor för att utöva uppdraget som förtroendevald
- Hög etik och ingen korruption
- Aktiv ägarstyrning av kommunala bolag
- Tydliga roller mellan fullmäktige och kommunens företrädare i samverkansorgan

6.1.3 ... man levererar det man lovar

- Bra resultat som motsvarar löften
- Bra tjänster
- En god samhällsutveckling
- Tillsyn och kontroll av den egna verksamheten
-

6.2 Bilaga 2: Resultat från LD Medborgare²⁴

Hur nöjd är du med.... ...tillgången till information om kommunen och dess verksamheter?	3,47
Hur nöjd är du med.... ...tydligheten i kommunens information?	3,3
Hur nöjd är du med..... i hur god tid kommunen informerar om viktiga frågor?	2,85
Hur nöjd är du med.... ...kommunens webbplats www.leksand.se	3,77
Hur nöjd är du med.... hur lätt det är att komma i kontakt med tjänstemän eller annan personal i kommunen?	3,43
Hur nöjd är du med.... hur du blir bemött när du tar kontakt med tjänstemän eller annan personal i kommunen?	3,63
Hur nöjd är du med.... den service du får när du har kontakt med tjänstemän eller annan personal i kommunen.	3,53
Hur nöjd är du med.... dina möjligheter att komma i kontakt med kommunens högre chefer.	3,01
Hur nöjd är du med.... hur kommunens politiker lyssnar till medborgarnas synpunkter?	2,51
Hur nöjd är du med.... medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut?	2,34
Hur nöjd är du med.... medborgarnas möjligheter att påverka inom de kommunala verksamheterna?	2,43
Hur nöjd är du med.... den utsträckning dina åsikter finns representerade bland kommunens partier?	2,84
Hur nöjd är du med.... hur kommunens politiker arbetar för kommunens bästa?	2,95
Hur nöjd är du med.... hur ansvarstagande kommunens politiker är?	2,8
Hur nöjd är du med.... hur kommunens högre tjänstemän arbetar för kommunens bästa?	2,83
Hur nöjd är du med.... hur väl politiska beslut genomförs?	2,84
Hur nöjd är du med.... den insyn och det inflytande medborgarna har över kommunens beslut och verksamheter?	2,61
Hur nöjd är du med.... hur väl din kommun uppfyller dina förväntningar på medborgarnas möjligheter till insyn och inflytande?	2,71

²⁴ Värde 1 *Inte alls nöjd* till värde 6 *I allra högsta grad nöjd*. Medel 3,5.

6.3 Bilaga 3: Resultat från Förtroendevalda²⁵

Kommunen är bra på att informera medborgarna om aktuella frågor i kommunpolitiken	2,78
Kommunen är bra på att informera medborgarna om vilka rättigheter de har i förhållande till kommunen	2,35
Det finns ett stort intresse för kommunpolitik bland medborgarna	2,5
Här i kommunen finns det rutiner för att ta emot medborgarnas förslag till förbättringar av den kommunala verksamheten	3,28
Här i kommunen blir klagomål på den kommunala servicen behandlade på ett korrekt sätt	2,98
Här i kommunen involveras medborgarna för att finna lösningar på lokala problem	2,35
Här i kommunen tar förtroendevalda/politiker hänsyn till medborgarnas synpunkter	2,86
Jag upplever att medborgarna har förtroende för kommunens förtroendevalda/politiker	2,36
Medborgarna är mycket medvetna om vilka rättigheter de har gentemot kommunen	2,26
Jag är i stort sett nöjd med kommunens utbud av tjänster till medborgarna	2,84
I mitt uppdrag som förtroendevald/politiker är jag varje vecka i kontakt med enskilda medborgare	2,98
Tjänstemännen är duktiga på att fånga upp politiska signaler från oss förtroendevalda/politiker	2,52
Tjänstemännen försöker alltför ofta lägga på oss förtroendevalda/politiker sina egna åsikter	2,52
Förtroendevaldas/politikers styrning och tjänstemännens verkställande av besluten fungerar tillfredsställande	2,73
Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan förtroendevalda/politiker och tjänstemän	2,66
Tjänstemännen är för passiva, de väntar ofta på politiska direktiv	1,9
Vilka partier som sitter vid makten spelar liten roll för den förda politiken i kommunen	1,96
Det är tydliga partipolitiska skillnader i kommunpolitiken	2,27
Kommunpolitiken är väldigt sektoriserad	2,85
De viktigaste besluten i kommunen fattas i praktiken i andra politiska organ än fullmäktige	3,35
Arbetet i kommunens politiska organ går för trögt	2,72
Bildandet av kommunala företag har gjort det lättare för oss förtroendevalda/politiker att styra verksamheterna i kommunen	2,17
De som har personliga kontakter i kommunen får lättare sina intressen tillvaratagna	3,4
Här i kommunen är det särintressen som får genomslag, inte medborgarnas gemensamma intressen	2,45
Massmedias bevakning av lokalpolitiken är tillfredsställande	1,78
Massmedias rapportering påverkar förtroendevaldas/politikers arbete	2,56
Jag anser att mitt uppdrag som förtroendevald/politiker är tydligt	3,08
Möjligheten att framföra en egen åsikt är för liten	2,04
Det är lätt att få insyn långt ut i kommunens verksamheter	2,25
Jag känner att jag gör nytta som förtroendevald/politiker	3
På det stora hela trivs jag med uppdraget som förtroendevald/politiker	3,19

²⁵ Värde 1 *Inte alls nöjd* till värde 4 *I allra högsta grad nöjd*. Medel 2,5.

6.4 Bilaga 4: Resultat från Chefer

Sammanställning av kommunkompassen 2018²⁶

Färgerna är satt utifrån svar för Ja och Delvis:

Grönt =85% och mer, gult= 66-84%, rött=under 65%

Frågor	LS	VS	SU	VO	Kommun
Offentlighet och demokrati					
Finns en plan för demokratiutveckling					27%
Finns en informationsplan					40%
Finns en kommunikationsplan					72%
Finns sektorsplaner					100%
Finns avdelningsplaner					100%
Finns enhetsplaner					94%
Har medborgarna tillgång till beslutade dokument					87%
Informerar medborgarna om politiska beslut					97%
Informerar medborgarna om kommunens ekonomi och kvalitets resultat					92%
Främjas medborgardialog					87%
Hanteras risker för korruption					47%
Har kommunen brukarråd					75%
Tillgänglighet och medborgarfokus					
Finns det en kommunövergripande strategi för medborgardialog					54%
Arbetar kommunen med tillgänglighet för medborgare och brukare					95%
Arbetar kommunen med bemötande mot medborgare och brukare					98%
Informerar kommunen om service och tjänster					100%
Arbetar kommunen med valfrihet och brukarnas möjlighet att påverka serviceutbudet					72%
Har din verksamhet brukarundersökningar					90%
Arbetar din verksamhet med service- och kvalitetsdeklarationer					70%
Arbetar din verksamhet med synpunkter- och klagomålshantering					100%
Politisk styrning och kontroll					
Genomsyras den kommunala organisationen av ett helhetstänk vad gäller styrning och uppföljning					87%
Styrs kommunen av politiska mål					100%
Redovisar förvaltningen till den politiska nivån det ekonomiska resultatet					100%
Redovisar förvaltningen till den politiska nivån det kvalitativa resultatet					97%
Är de politiska målen tydliga					92%
Utövar politiken tillsyn över förvaltningen					80%
Finns det tydligt och väl fungerande delegation och ansvarsfördelning mellan politik och tjänstemannanivå					90%
Finns den ömsesidiga förståelsen av uppgifter, roller och spelregler mellan politiken och tjänstemän					82%

²⁶ LS=lärande och stöd, VS=verksamhetsstöd, SU=samhällsutveckling och VO=vård och omsorg.

Frågor	LS	VS	SU	VO	Kommun
Ledarskap, ansvar och delegation					
Finns rutiner för ansvar och delegation					97%
Finns det tvärssektoriella samarbetet					83%
Är chefsuppdraget tydligt för cheferna i kommunen					90%
Genomför sektorledningen uppföljning av avdelningar och enheter					97%
Bedriver kommunen ledarutveckling					97%
Resultat och effektivitet					
Har kommunen en strategi för resultatstyrning och effektivitetsutveckling					78%
Tydliggör kommunen sambandet mellan kostnader och kvalitet					65%
Arbetar kommunen med utveckling av kvalitativ och ekonomisk uppföljning					93%
Kommuniceras och förs strategiska diskussioner kring resurser och resultat mellan kommunledning och sektorerna					75%
Används jämförelser aktivt som ett led i serviceutveckling och effektivitet					73%
Sker extern samverkan för att stärka serviceutbud och öka effektiviteten					58%
Prioriterar kommunen åtgärder vid negativ ekonomiska resultat					82%
Prioriterar kommunen åtgärder vid negativa kvalitativa resultat					75%
Kommunen som arbetsgivare					
Finns en övergripande personalstrategi					87%
Tillvaratas kompetenser i kommunen					87%
Prioriteras kompetens och medarbetarutveckling					94%
Praktiseras individuell lönesättning i kommunen					88%
Utgår den individuella lönesättningen utifrån måluppfyllelse					95%
Bedriver kommunen ett arbetsmiljöarbete					95%
Arbetar kommunen för ökad mångfald på arbetsplatserna					83%
Verksamhetsutveckling					
Bedrivs ett övergripande systematiskt kvalitetsarbete i kommunen					98%
Får cheferna ta del av kommunens kvalitativa resultat					100%
Får cheferna ta del av kommunens ekonomiska resultat					100%
Sker utveckling genom samverkan mellan sektorerna					84%
Arbetar kommunen för kreativitet och innovation					83%
Arbetar kommunen med IT stöd för att effektivisera det interna arbetet					100%
Finns resurser och kompetens avsatt för verksamhetsutveckling					84%
Kommunen som samhällsbyggare					
Samverkar kommunen med kulturlivet					97%
Samverkar kommunen med näringslivet					92%
Arbetar kommunen med nationella kontakter					95%
Arbetar kommunen för att bli mera miljövänlig					95%

6.5 Bilaga 5: SCB:s medborgarundersökning²⁷

Område/fråga	Leksand		Samtliga kommuner hösten 2017
	Hösten 2017	Våren 2015	
NII, Helheten	46	40	40
Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?	5,4	4,7	4,9
Hur väl uppfyller din kommun dina förväntningar på invånarnas möjligheter till insyn och inflytande?	5,3	4,7	4,9
Försök föreställa dig en ideal situation för invånarnas insyn och inflytande över kommunens verksamheter och beslut. Hur nära ett sådant ideal tycker du att invånarnas insyn och inflytande kommer i din kommun?	5,3	4,7	4,8
Kontakt	56	52	49
Hur nöjd är du med möjligheter att komma i kontakt med kommunens politiker?	6,0	5,8	5,4
Information <i>Hur nöjd är du med....</i>	59	55	55
... tillgången till information om kommunen och dess verksamheter?	6,7	6,1	6,3
... tydligheten i kommunens information?	6,6	6,0	6,2
... i hur god tid kommunen informerar om viktiga frågor?	6,2	5,6	5,9
... kommunens webbplats?	6,7	6,3	6,2
Påverkan <i>Hur nöjd är du med....</i>	45	40	40
... hur kommunens politiker lyssnar till invånarnas synpunkter?	5,2	4,6	4,6
... invånarnas möjligheter att påverka politiska beslut?	4,8	4,3	4,3
... invånarnas möjligheter att påverka inom de kommunala verksamheterna?	4,9	4,3	4,3
I vilken utsträckning dina åsikter i stort finns representerade bland kommunens partier?	5,4	4,9	4,9
Förtroende <i>Vad tror eller tycker du om....</i>	51	45	45
... hur kommunens politiker arbetar för kommunens bästa?	6,0	5,3	5,3
... hur ansvarstagande kommunens politiker är?	5,7	5,0	5,0
... hur kommunens högre tjänstemän arbetar för kommunens bästa?	5,8	5,2	5,2
... hur väl politiska beslut genomförs?	5,4	4,9	4,9

²⁷ Frågorna besvaras på 10-gradiga skalor, där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg. Betygsindex (skuggade rutor) under 40 klassas som *inte godkänt*. Gränsen för *nöjd* går vid 55 och ett index på minst 75 tolkas som *mycket nöjd*.